

**ZULFIYA IJODINING ZAMONAVIY TALQINI: MILLIY
QADRIYATLAR, EKOLOGIYA, GENDER TENGLIGI VA YOSHLAR
TARBIYASINING DOLZARB MASALALARI KONTEKSTIDA**

Ibrohimova D.I.,

Toshkent, O'zbekiston

***Annotatsiya:** Ushbu maqola o'zbek poeziyasining atoqli namoyandasi Zulfiya ijodining zamonaviy talqinini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada shoiraning she'rlaridagi milliy qadriyatlar, insonparvarlik, tinchlik, ekologiya, xotin-qizlar mavqei va yoshlar tarbiyasi bilan bog'liq masalalarning bugungi dolzarbligi tahlil qilinadi. Zulfiya asarlarining hozirgi kun o'quvchisi uchun ahamiyati va qadriyatlarimizni asrab-avaylashdagi o'rni ochib beriladi. Shoiraning asarlari raqamli davrda qanday yangi ma'nolar kasb etayotgani va yosh avlodni qanday ilhomlantirishi haqida ham fikr yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Zulfiya, zamonaviy muammolar, tinchlik, xotin-qizlar, ekologiya, yoshlar tarbiyasi, o'zbek adabiyoti, raqamli davr, gender tengligi, ekologik xabardorlik.*

Kirish:

Kirib kelgan yangi davrda jamiyatning turli qirralari o'zgacha ko'rinishda namoyon bo'lmoqda. Bugungi globallashuv sharoitida insoniyatni tashvishga solayotgan muammolarni o'zida aks ettiruvchi ijodkorlar asarlarini o'rganish, ularning dolzarbligini tahlil qilish alohida ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, o'zbek adabiyotining yorqin siymosi, atoqli shoir Zulfiya hayoti va ijodi zamonaviy muammolar bilan uzviy bog'liqdir. Zulfiya ijodi nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosda ham o'zining ahamiyatini saqlab qolmoqda, chunki uning she'rlarida insoniyatga xos barcha muhim qadriyatlar, shu jumladan ekologik xabardorlik, gender tengligi, tinchlik va yoshlar tarbiyasi mavzulari ko'tarilgan.

Zulfiya hayoti va ijodining qisqacha sharhi:

Zulfiya (1915-1996) - o‘zbek poeziyasining durdona shoirlaridan biri. U Toshkent shahrida ziyoli oilada dunyoga kelgan. Yoshligidan adabiyotga bo‘lgan qiziqishi uni she‘riyat dunyosiga olib kirdi. 1930-yillarda Zulfiya o‘zining dastlabki she‘rlarini chop etib, o‘sha davrning adabiy jarayonida faol qatnashdi.

Zulfiya ijodida sevgi, ona-Vatanga bo‘lgan mehr, tinchlik, ayollarning ijtimoiy hayotdagi o‘rni va tabiat mavzulari markaziy o‘rin tutadi. Ayniqsa, Ikkinchi Jahon urushi yillarida uning asarlari xalqni ruhlantirishda, ularning ichki iztiroblarini aks ettirishda muhim rol o‘ynadi. Shoiraning “Ona”, “Vatanim”, “Tinchlik uchun” kabi she‘rlari urush davridagi xalqning ma‘naviy holatini yuksak badiiy mahorat bilan tasvirlaydi. Bundan tashqari, Hamid Olimjonning "Semurg", "Zaynab va Omon" dostonlari asosida pesa va opera librettosini ham yaratdi. "Uylar", "Shalola" kabi she‘riy majmualari uchun Hamza nomidagi Respublika Davlat mukofotiga sazovor bo‘lgan Zulfiya, hind mavzuidagi she‘rlari uchun Javoharlal Neru nomidagi xalqaro mukofotni, tinchlik va do‘stlikni tarannum etuvchi asarlari hamda taraqqiyparvar Osiyo va Afrika yozuvchilari harakatidagi faol ishtiroki uchun esa xalqaro "Nilufar" mukofotiga loyiq topildi.

Shoiraning hayoti va ijodi o‘zbek poeziyasining yangi bosqichida o‘zgacha yo‘nalishlarni shakllantirdi va uning asarlari bugungi kunda ham o‘zining ahamiyatini yo‘qotmagan. Zulfiya adabiyotga bo‘lgan qiziqishini, jamiyatdagi o‘zgarishlarni his etishini va tabiiy resurslar bilan muomala masalalarini ochib berishda davom etdi.

Xotin-qizlar mavzusi:

Zulfiya ijodida xotin-qizlar mavzusi muhim o‘rin tutadi. Shoira, ayniqsa, ayollarning ijtimoiy hayotdagi roli va jamiyatdagi o‘rni haqida keng fikr yuritgan. Uning “Onajon”, “Qizlar qo‘shig‘i”, “Uchrashuv” kabi she‘rlarida ayollarning jamiyatdagi mavqei va roli yuksak darajada tasvirlangan. Zulfiya she‘rlarida ayollarni faqat mehribon ona va sadoqatli yor sifatida ko‘rsatmagan, balki ular mustaqil, bilimli va faol shaxslar ekanini ham ta‘kidlagan.

Bugungi kunda gender tenglik, ayollarning huquqlari, va ularning ta'limi masalalari dolzarb bo'lib qolmoqda. Zulfiya ijodida yoritilgan bu masalalar, nafaqat o'sha davr, balki hozirgi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Ayollarning ijtimoiy mavqei, ularga teng huquq berish va ularning jamiyatdagi o'rni haqidagi fikrlar bugungi kunda xotin-qizlar uchun ilhom manbaidir.

Ekologiya va tabiatni asrash:

Zulfiya ijodida tabiat va ekologiya masalalari alohida o'rin tutadi. Shoira tabiatni sevisish va uni asrab-avaylashni katta g'oya sifatida ilgari surgan. "Tog'lar", "Bahor keldi", "Daryolar" kabi she'rlarda tabiatga zarar yetkazmaslik va uni himoya qilish g'oyalari ifodalangan. Zulfiya, tabiatni nafaqat go'zallik sifatida, balki insoniyatning umumbashariy qadriyatlaridan biri sifatida qabul qilgan.

Hozirgi zamonda ekologik muammolar global miqyosda tashvishga solmoqda. Atmosfera ifloslanishi, iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi kabi masalalar Zulfiya ijodidagi tabiatni asrash g'oyalarining naqadar ahamiyatli ekanini yana bir bor eslatadi. Shoira she'rlari orqali ekologik tarbiya va tabiatga hurmatni targ'ib qiladi. Bu g'oyalar bugungi zamonda, ayniqsa yosh avlod uchun muhim o'rin tutadi, chunki ular ekologik xabardorlikni oshirishda va tabiiy resurslarni saqlashda qatnashishlari lozim.

Yoshlar tarbiyasi:

Zulfiya ijodida yoshlarga katta e'tibor qaratilgan. U yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq bo'lishga, ilm olishga, mehnatsevarlikka chaqirgan. "Qizlar qo'shig'i" kabi asarlari yoshlarni qadriyatlarni targ'ib qilishda muhim rol o'ynaydi. Zulfiya she'rlarida yoshlar hayotga muhabbat, kelajak uchun mas'uliyat va yuksak ma'naviyatni anglatadi.

Bugungi kunda yoshlarning ma'naviy tarbiyasi, axloqiy va madaniy rivojlanishi masalalari dolzarb hisoblanadi. Zulfiya she'rlari yoshlarni bilim olishga, ijtimoiy faollikni rivojlantirishga undaydi. Shoira she'rlarida yoshlarni ilm-fanga, to'g'ri yo'lni tanlashga chaqirgan, ularga mustaqil fikrlashni o'rgatgan.

Tinchlik va urush mavzusi:

Zulfiya hayotining muhim davri Ikkinchi Jahon urushi yillariga to'g'ri keladi. Bu davrda u yaratgan asarlar xalqning urushdagi fojialarini, tinchlikka bo'lgan sog'inchini, insoniy hayotning qadr-qimmatini aks ettirgan. "Urush haqida o'ylashni istamayman", "Qo'l uzat, tinchlik!" kabi she'rlari orqali shoira tinchlikning naqadar muhimligini ta'kidlagan.

Hozirgi kunda ham dunyoda urushlar va mojaro o'choqlari mavjudligi, tinchlikni ta'minlash yo'lidagi sa'y-harakatlar davom etayotgani shoiraning ushbu mavzuni ko'tarib chiqishidagi dolzarbligini ko'rsatadi. Zulfiya asarlari zamonaviy insoniyatga tinchlik va totuvlik g'oyalarini yetkazishda muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda.

Raqamli davrda Zulfiya ijodining roli:

Raqamli axborot asri o'ziga xos muammolar va imkoniyatlarni keltirib chiqardi. Zulfiya ijodining bugungi raqamli davrdagi o'rni yangi ma'nolar kasb etmoqda. Shoiraning she'rlari ijtimoiy tarmoqlarda keng tarqalib, yosh avlodni ma'naviyat va milliy qadriyatlarga yaqinlashtirmoqda. Ayniqsa, uning ona-Vatan, tabiat va tinchlik mavzulariga bag'ishlangan she'rlari zamonaviy o'quvchilar uchun qadriyatlarni asrash va ularga e'tibor qaratishning dolzarbligini anglatmoqda.

Zulfiya she'rlari raqamli formatlarda targ'ib qilinishi, o'quvchilarni global muammolar ustida mulohaza yuritishga undaydi. Shoiraning mashhur satrlaridan biri:

"Men bahorni kutganman, bahorim keldi, Tabiat qo'ynida sochlarim yeldi."

Bu kabi iboralar nafaqat she'riyatning go'zalligini namoyon etadi, balki tabiat va hayotga bo'lgan hurmatni ham targ'ib qiladi.

Zulfiya ijodining zamonaviy talqini:

Zulfiya ijodini zamonaviy talqin qilish bugungi kunda o'zining ilmiy va amaliy ahamiyatini yo'qotmagan. Shoiraning asarlaridagi milliy qadriyatlar, insonparvarlik, tabiatga hurmat, yoshlar tarbiyasi va gender tengligi kabi

mavzular zamonaviy adabiyotshunoslik va ma'naviyatshunoslik uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Shoiraning ijodi nafaqat o'zbek adabiyoti, balki umumbashariy qadriyatlarning bir qismi sifatida alohida o'ringa ega.

Xulosa:

Zulfiya hayoti va ijodi zamonaviy muammolarni anglash va hal qilishda ulkan ahamiyatga ega. Uning she'rlari insoniyatni yaxshilik, tinchlik va totuvlikka chorlash barobarida bugungi dolzarb masalalarga javob topishda ilhom manbai bo'lib xizmat qiladi. Shoiraning ijodiy merosi zamonlar osha o'z ahamiyatini yo'qotmaydi, balki har bir yangi avlod uchun ma'naviyat va ma'rifat manbaiga aylanib boraveradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Zulfiya. "Saylanma". Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1985.
2. Karimov, M. "Zulfiya ijodining falsafiy qirralari". O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2000.
3. Xidirov, Sh. "O'zbek adabiyotida ayol obrazi". Toshkent: Adabiyot va san'at, 1998.
4. Abdullayeva, N. "Zulfiya hayoti va ijodi". Toshkent: Fan, 2005.
5. To'raqulov, S. "Zulfiya ijodi va uning adabiyotshunoslikdagi o'rni". Toshkent, 2010.